

‘Deze crisis legt bloot hoe we in de wedstrijd staan’

Robert van der Sijde is nog maar driekwart jaar in dienst bij het Comenius College in Hilversum, als het coronavirus naderbij komt. Het is zijn eerste baan als rector, maar hij voelt zich snel thuis. Met de conrector en sectorleiders is hij hard aan het werk om de school verder te brengen, als het bericht komt dat de scholen mogelijk dichtgaan. Vanaf dat moment houdt hij voor VO-magazine een dagboek bij.

16 maart

Bijeenkomsten op school

Ik heb slecht geslapen. Het dringt tot me door hoe onwerkelijk de situatie is. Op weg naar school word ik gedwongen mijn snelheid te verlagen naar 100 km per uur. Dat helpt. Ik haal adem en kom terug op de kern en wat ik belangrijk vind. Ik vermoed dat ik allemaal gespannen mensen ga zien en wil in mijn leiderschap rust, overzicht en vertrouwen uitstralen. In het crisisoverleg om 9 uur met het MT, het secretariaat, de interne dienst en de roostermakers is mijn boodschap: ‘We doen wat we kunnen en er is één voordeel: alles is nieuw, dus we kunnen het ook niet verkeerd doen’. Om 10 uur worden de digicoaches geïnstrueerd en om 12 uur komen alle collega's in hun sectoren bij elkaar. Docenten zijn gespannen: wat wordt er van mij verwacht? Ik ben niet zo'n digi-voorloper! De sectorleiders hebben snel een powerpoint in elkaar gedraaid: wat weten we al? De aanvliegroute wordt gedeeld: ‘Niemand heeft dit eerder gedaan. Het grote voordeel is dat we het dus ook niet fout kunnen doen. Ga vandaag en morgen met je sectie in gesprek over hoe jullie dit het beste organiseren.’ Er volgt een applaus van de docenten. Ik ben ontroerd, blijkbaar raken we de goede snaar. En wat een goede energie zit er al in! De rest van de dag zoemt het van de ideeën en overleggen. Aan het begin van de avond ga ik tevreden en trots naar huis. In de auto bel ik een gemiste oproep terug. Het is een kennis die bij Voortgezet Leren werkt. Ze heeft vorige week het LinkedIn-bericht van de bestuurder opgepikt: of ik zin heb om mee te werken aan een artikel. Ik stem in, ook omdat ik vind dat we het na vandaag zo goed hebben gedaan, dat ik dat graag in de schijnwerpers zet. Thuis tref ik drie kinderen die een hele dag onrustig hebben gezocht naar duiding: we hebben geen school, maar ook geen vakantie. Mijn vrouw is die dag thuis gebleven en is nu wel klaar met drie onrustige kinderen. Snel eten, opruimen, kinderen naar bed. Ik schrijf met de conrector een brief voor ouders, leerlingen en personeel over de bevindingen van de eerste dag en over onze voorbereidingen op het online lesgeven.

Robert van der Sijde: 'In deze weken komt de kern naar boven: wat is onze kijk op leren en welke functie heeft de school?'

‘Er volgt applaus van de docenten. Ik ben ontroerd, blijkbaar raken we de goede snaar’

een Teams-omgeving voor de crisiscommunicatie. Zo kunnen we ook makkelijk elkaars brieven gebruiken. De Teams-meeting met ons MT verloopt soepel. We maken een brief naar het personeel waarin we uitleggen dat we maandag en dinsdag gebruiken om ons onderwijs op afstand te organiseren en dat iedereen morgen om 12 uur wordt verwacht. We maken ook een brief voor ouders en leerlingen waarin we dit communiceren. Pas als de brieven de deur uit zijn, besef ik dat we die ook eerder hadden kunnen maken. Voortaan toch een scenario maar vollediger uitwerken. Ook dringt het belang van goede communicatie tot me door. Iedereen wil op de hoogte gehouden worden. Ik neem me voor om elke dag een update te geven aan personeel, leerlingen en ouders.

17 t/m 23 maart

Onderwijs op afstand en wat daarbij komt kijken

Dinsdag 17 maart is iedereen op school. In de lounge ontstaat spontaan een ICT-helptdesk waar docenten elkaar helpen onderwijs op afstand mogelijk te maken. Er is een buzz in de school: we gaan dit mogelijk maken! Veel docenten zoeken me op om te vertellen dat ze het prettig vinden dat zij hier zelf invulling aan mogen geven en leggen me vervolgens uit hoe ze het willen doen. Samen met een van de digicoaches rond ik het artikel voor Voortgezet Leren over onze aanpak af. Woensdag 18 maart geven we onze eerste online lessen. Niet iedereen zit voor de webcam; sommigen hebben opdrachten klaargezet waar leerlingen mee aan de slag gaan. De eerste screenshots van een scherm vol hoofden worden stiekem gedeeld in de app-groep. De dagen volgen elkaar op en het positieve gevoel blijft. We evalueren dezelfde week nog onze keuze om het

10 maart

Stichtingsoverleg portefeuliehouders ICT

Het is 10 maart als in het overleg met de portefeuliehouders ICT binnen onze stichting voor het eerst ter sprake komt dat we misschien onderwijs op afstand moeten gaan organiseren. Zijn we toegerust? Welke middelen hebben tot onze beschikking? Onze ICT-afdeling is goed georganiseerd, we werken al in de cloud en kennen het werken met Teams. We besluiten om van alle lesgroepen een Teams-omgeving maken. Je kunt daarin namelijk ook een videocall organiseren, iets wat we nu nog nauwelijks gebruiken. Onze bestuurder plaatst enthousiast een bericht op LinkedIn over de voorbereidingen. Hoe realistisch die zijn, weet ik op dat moment nog niet, maar ik bedenk wel: als de school dichtgaat, heb ik nog maar een paar dagen om voorbereidingen te treffen.

12 maart

MT-vergadering: scenario schoolsluiting op de agenda

In het MT bespreken we het scenario dat de school maandag gesloten blijft. Zondagavond is er een persconferentie. Direct daarna zullen we eerst met de directie van de stichting overleggen en daarna met het MT. Na de vergadering stel ik onze ICT-voorhoede op de hoogte. Ik weet dat een aantal docenten enthousiast experimenteert met flipping the classroom en online formatieve evaluaties en als vraagbaak functioneert bij ICT-problemen van collega's. Mijn bericht is: als de school dicht gaat, worden jullie digicoaches. Het voelt goed om klaar te zetten wat we kunnen klaarzetten. Steeds duidelijker bekruipt me het gevoel dat dit wel eens echt kan gebeuren.

15 maart

Persconferentie sluiting scholen

Het is duidelijk: de school gaat dicht. Ik besef dat we een ongelofelijke klus te klaren hebben en dat we morgen een verhaal moeten hebben naar alle medewerkers. Binnen de stichting stemmen we de briefing voor de digicoaches af en maken we

‘Voortaan toch dat scenario maar vollediger uitwerken...’

rooster intact te laten en Magister het startpunt voor leerlingen te laten zijn. Vanuit dat punt kunnen ze verder naar Teams of Learnbeat of GoFormative. Het lijkt te werken en we beslissen dat dit de opzet blijft. Op donderdag 19 maart delen we dit met ouders. We vertellen dat we hun feedback die in de loop van de week is binnengekomen, hebben meegenomen. Ik vind het belangrijk dat ouders weten dat we met hun e-mails onze praktijk beter maken. Ik kom na een lange dag thuis en merk dat we daar wat vastlopen. Mijn vrouw werkt ook in een cruciaal beroep en dus moeten we voor drie dagen iets regelen voor de jongste (groep 5). De oudste twee zitten in de eerste en tweede klas van het vo en moeten overdag zelf hun tijd indelen. Van hun scholen komt weinig terug: 'werk rustig door via de studiewijzer.' Tja. Ik merk dat ik als ouder wil weten waar ik aan toe ben. Ik ben blij dat wij elke dag een bericht naar ouders hebben gestuurd, ook als er niet zoveel te melden was.

Deze week komen we met de mensen die 'in huis' zijn, elke dag om 10 uur bij elkaar om de lopende zaken door te nemen en binnenkomende signalen bij elkaar te brengen. Op maandag 23 maart spreken we over de formele consequenties voor het PTA. Vooral voor de examenklassen is het ingewikkeld. De examentrainingen starten; zolang we nog niks weten, gaan we maar gewoon door.

24 maart

Bericht
schrappen CE

Vlak na ons 10-uur overleg ontvang ik een push-bericht van de NOS: de centrale examens van 2020 gaan niet door. Er gaat een schok door

de school. Een docent die examentraining aan het geven was, stopt direct en gaat naar huis. Ik zoek naar houvast: wat gebeurt hier allemaal? En ook: hoe goed hebben wij het examendossier op orde? We stellen weer een brief op en erkennen daarin dat er bij examenleerlingen zeker gevoelens van onzekerheid en spanning zullen leven. Ik check bij de examensecretaris hoeveel zicht we op onze examenleerlingen hebben. Dat blijkt piekfijn op orde: met een druk op de knop maakt ze duidelijk wie op basis van het schoolexamen geslaagd zou zijn, wie nog een onvolledig dossier heeft en hoeveel herkansingen elke leerling heeft ingezet. Ik ben gerustgesteld.

25 maart

Thuis
en werk

Thuis zwemmen onze kinderen in de opdrachten, studiewijzers, huiswerk, doorverwijzingen en informatiekanalen. Ze hebben vooral

behoefte om hun dag te structureren. We maken een eenvoudig Scrumboard waar per taak een post-it verhuist van inventarisatie naar 'ik ben ermee bezig' naar 'het is klaar en af'. Ik besef dat meer ouders hier wellicht iets aan hebben. Ik neem een foto en deel die in de update naar ouders, die ik later die avond schrijf. Een persoonlijke noot van de rector, kan vast geen kwaad. Ik heb wel goed gekeken of

'In de lounge ontstaat spontaan een ICT-helpdesk'

hun gezichten niet op op de foto staan en er geen vieze sok in de hoek van de kamer ligt.

30 maart t/m 17 april

Enquêtes en
scenario's

Via de persconferentie horen we dat de scholen tot en met de meivakantie dicht blijven. Ik begin het vervelend te vinden dat we steeds

achter iets nieuws aan moeten rennen. Het is tijd om structureler na te denken. We zetten een enquête onder ouders en leerlingen op: hoe ervaren zij dat het gaat, is de hoeveelheid werk goed en welke tips hebben ze? De uitkomst is erg divers, maar één ding is duidelijk: er zijn te veel informatiekanalen vanuit de docenten. Ik ben verrast: we hadden toch duidelijke afspraken?! Ik vind dat ik bij succes moet wijzen naar de ander en bij falen naar mezelf. Dus stuur ik nog een keer een brief naar alle docenten: het startpunt is Magister, daar geef je aan of leerlingen moeten inloggen in Teams of bij een online methode of dat ze een opdracht moeten doen.

Een andere manier om grip te krijgen op de constant veranderende werkelijkheid is het maken van scenario's. We maken er een waarin we na de meivakantie opengaan en een waarin we pas op 1 juni starten. Hoe later we opengaan, hoe minder we kunnen verwachten van lessen en cijfers, dat is duidelijk. We hebben na 1 juni nog zo'n drie weken les; wat kun je dan nog doen? Het professionele oordeel van de docent zal belangrijker zijn dan de behaalde cijfers. Eigenlijk wel mooi, want die kant wilden we toch al op met de school: durf te vertrouwen op je eigen inschatting en laat de cijfers daarbij helpen.

Op 8 april komt de handreiking zak- en slaagregeling. Een halfuur later wapperen er al vlaggen met tassen eraan in Hilversum. Opnieuw zoek ik houvast: hoe stellen we vast wie er geslaagd of gezakt is? Iedereen op school heeft er een mening over. Ik bedenk dat ik in ieder geval geen ruis wil over dit onderwerp. Dan liever wat later communiceren. Op 14 april staan twee van onze leerlingen in de lokale krant met het bericht dat ze geslaagd zijn. Dat hebben ze niet van ons gehoord. Sterker nog, een van hen heeft nog een onvolledig examendossier. Via de mentor geef ik even een winstwaarschuwing af. Ik snap het enthousiasme en de opluchting van de leerlingen wel. Nu we de consequenties van de nieuwe regeling kunnen overzien, vinden we het eerlijk als leerlingen een extra herkansing krijgen. De deel-MR is akkoord en we melden het bij de inspectie. Op de achtergrond loopt ook nog een heel formatieproces. Voor 1 mei moeten alle brieven de deur uit zijn. De vrijdag voor de vakantie is het hard werken. Ik ga 's avonds naar huis en het is niet af. Het is wel een beetje veel allemaal.

Meivakantie

Doorwerken
en uitwaaien

In de eerste week van de meivakantie werk ik nog vrij veel door. We hebben met het MT afgesproken dat we woensdag 22 april naar

school komen. Uit de persconferentie van de dag ervoor blijkt dat we 1 juni beperkt open gaan. Ik ben een beetje trots dat we dit al (deels) bedacht hadden en dus best snel kunnen schakelen en communiceren. We gebruiken die dag om alle brieven over corona de deur uit te doen én alle

brieven en communicatie rondom de formatie af te ronden. Met een opgelucht gevoel ga ik naar huis. De dagen erna werk ik nog en dan pak ik de auto in voor een weekje Ameland dat we in december al hadden geboekt. Ik spreek met mijn vrouw af dat mijn laptop meegaat. In alle hectiek heb ik te weinig na kunnen denken over de visie voor de school. In de rustige momenten van de daaropvolgende dagen kruip ik achter mijn laptop. Het geeft rust om weer wat meer strategisch te kunnen denken. De rest van de tijd waaien we uit op het verlaten strand. Met mijn kop in de wind heb ik ook wat verfrissing in mijn hoofd. Ik begin de coronacrisis en het onderwijs op afstand steeds meer te zien als een versnelling in plaats van een vertraging voor onderwijskundige verandering. Opeens is iedereen bezig met een online leeromgeving, met zicht krijgen op het leerproces van de leerlingen, met formatief evalueren. Opeens zijn er meer flexibele vormen van onderwijs ontstaan dan uitsluitend de frontale les.

4 t/m 15 mei

Richtlijnen
2 juni

In de week na de meivakantie worden de richtlijnen voor het onderwijs na 2 juni bekend. Ik lees de 14 pagina's door en word moedeloos: hoe kunnen

we ooit onderwijs organiseren rondom deze richtlijnen? We moeten de hele school opnieuw uitvinden. Het begint met de vraag wat we willen. We zijn nog drie weken open, het onderwijs op afstand loopt aardig, dus wat willen we eigenlijk bereiken? Binnen het MT spreken we uit dat we het belangrijk vinden dat iedereen nog een keer naar school kan komen. Hoewel het effect op het leerrendement waarschijnlijk gering is, heeft aanwezigheid op school ook een socialiserende functie. In de bespreking met de roostermakers en secretariaat blijkt dat we het onszelf erg moeilijk maken. We willen én onderwijs op afstand én fysiek onderwijs. We willen én iedereen een keer naar school laten komen én specifieke doelgroepen extra bedienen. Ik hoor scholen die communiceren dat ze voor de zomer niet meer opengaan en ik begrijp dat goed. Maar ik ben het er niet mee eens. In deze weken komt de kern naar boven: wat is onze kijk op leren en welke functie heeft de school? Sommige docenten zeggen: de lessen zijn gewoon doorgegaan en ik ben klaar met de stof. Ik hoop dat dit waar is. De echte vraag is: zijn de leerlingen ook klaar met de stof? Hebben ze het leerdoel bereikt? En gaat het ons alleen om

'Ik lees de 14 pagina's door en word moedeloos: we moeten de hele school opnieuw uitvinden'

het vak of om de totale ontwikkeling van kinderen? We willen ze toch leren om veerkrachtig te zijn, om te gaan met tegenslagen, zichzelf te motiveren? De coronacrisis legt bloot hoe we in de wedstrijd staan. Hier wordt werkelijkheid wat ik tijdens mijn master heb geleerd over de strategische driehoek van Moore: keuzes maak je binnen de driehoek van authorizing environment ('wat mag ik?'), operational capabilities ('wat kan ik?') en public value ('wat wil ik, welke publieke waarde dien ik?').

VERTROUWEN

Op het moment van schrijven zijn we volop bezig de school in te richten: eenrichtingsverkeer, desinfectiemateriaal, duidelijke communicatie, 1,5-meter-garantie in de gangen. Maar ook: de onderbouwklassen indelen in segmenten die om de beurt een dag naar school komen, les op inschrijving in de bovenbouw, risicoleerlingen extra naar school halen, enzovoort.

Ik kan me voorstellen dat er rustiger jaren zijn om als rector te beginnen. Aan de andere kant weet ik nu dat ik kan bouwen op het team. Dat hier een groep professionals werkt die er, net als ik, het beste van wil maken. Dat geeft me vertrouwen in onze onderwijskundige ontwikkeling in de toekomst. Het is een beetje afgezaagd, maar ik heb ook geleerd dat een crisis een kans is. Een kans om te veranderen en creatieve oplossingen te bedenken die ons structureel verder brengen. Een kans om naar boven te halen wat de kern van ons bestaan is en welke opdracht we hebben.

→ Het artikel over het Comenius College bij Voortgezet Leren is te vinden op voortgezetleren.nl onder Praktijkvoorbeelden.

WEER OPEN!

Na het Pinksterweekend mag de school weer beperkt open. Ik maak me in het weekend ervoor druk over hoeveel desinfectiemateriaal we bestellen en hoe we vervoer regelen voor sommige kinderen. Wat voor baan heb ik erbij gekregen?!

Op dinsdag 2 juni is het mentordag. Elke mentor ziet zijn/haar leerlingen. Zij krijgen wat lekkers en docenten een welkom-terug-bosje bloemen. In de dagen daarna gaan we én onderwijs op afstand organiseren én leerlingen ontvangen. De onderbouwklassen zijn opgedeeld in drie groepen, die om de beurt een dag naar school komen. In de drie weken die ons nog resten, kunnen zij zo precies vijf dagen naar school. De bovenbouwleerlingen schrijven zich in voor lessen.

Vrijdag 5 juni zit de eerste week erop. Het loopt. Het is opnieuw gelukt. Mijn bericht vandaag naar alle medewerkers: 'Ik ben trots op de veerkracht, creativiteit en betrokkenheid. Samen komen we deze bijzondere tijd wel door!' Of de leerlingen het leuk vonden weer naar school te mogen? 'Meneer, ik moet weer een uur fietsen. Ik vond onderwijs op afstand best chill!'